

ERDEM

Cilt : I

ARALIK 1984

Sayı : 1

YAYINA BAŞLARKEN

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun bir bağlı kuruluşu olan Atatürk Kültür Merkezi'mizin dergisi "ERDEM" ilk sayısı ile, bilim ve kültür yayın ailemizin bir üyesi olarak faaliyetine başlamış oluyor. ERDEM'in yılda üç sayı olarak çıkarılması öngörülmektedir. En geniş anlamıyla Türk kültürünü, millî kültürümüzü temsil etmeyi benimsemek suretiyle, ERDEM, hiç şüphesiz, büyük bir ülküyü, çok şerefli bir görevi üzerine almış olmaktadır. Hattâ, şerefli olmak ötesinde, burada aynı zamanda, kutsal bir görevin de üstlenilmesi söz konusudur. Çünkü Atatürk Kültür Merkezinin dergisi olmak, Atatürk'e lâayık bir dergi olmayı amaçlamak demektir.

Atatürk "Türkiye Cumhuriyetinin temeli kültürdür" demiştir. Gerek bu sözünde ve gerekse kültüre ilişkin diğer beyanlarında, Atatürk kültür kavramını çok yönlü ve geniş kapsamlı bir kavram olarak ele almaktadır. Atatürk Kültür Merkezimiz de, Atatürk'ün kültür anlayışına uygun olarak, kültürü en geniş anlamıyla temsil etmeyi amaçlamakta olması tabiidir ve bir kanun gereğidir. Bununla paralel olarak, dergimizin adı ERDEM de, yine Merkezimiz dergisinin adı olmak sıfatıyla, *erdem* sözcüğünün en geniş anlamı ile benimsemek ve dergimiz tarafından temsil edilmek durumundadır. Aşğıda kendisinden yapılmış olan bir alıntı, Atatürk'ün de *erdem* sözcüğünü çok geniş anlamıyla kullandığına tanıklık etmek durumundadır.

Yine Atatürk, millî kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin, çağdaş uygarlık düzeyinin, üstüne çıkarmak idealinden söz etmiş olduğuna göre, Atatürk millî kültürümüzü dinamik, devingen, bir kültür olarak düşünmüş, onun en ileri uygarlık kurma faaliyetlerinin daima ön safında yer alacak biçimde geliştirilmesini öngörmüş, kendisinden sonraki kuşaklara bunu bir gâye olarak göstermiştir. Demek ki, ister istemez, ERDEM de bu amaca hizmet etmek çabası içine girmek, girmeye yönelmek zorundadır. Bu amaca yönelmesinde başarılı ve yararlı olabildiği oranda da, şüphesiz, kendisinden beklenen hizmeti vermiş olacaktır. Bu ise, kültürümüzü, kültürümüzün tefekkürü yakından ilgilendiren kesimlerini, sağlam bilgi ışığında, bilim ışığında, geliştirmekle mümkündür.

Bu amacı gerçekleştirmeye katkıda bulunmak için, bunu güvence altına almak için, ilk şartımız tamamiyle bilimsel bir çerçeve içinde çalışmak, ERDEM'i ilk plânda bilimsel araştırma faaliyetini temsil eden bir dergi olarak yayın alanına sunmaktır. Kültürümüzün çağdaş uygarlık doğrultusunda tırmanışlar yapmasında yol göstericimiz, Atatürk'ün vurguladığı gibi, bilim olmalıdır. Çünkü, Atatürk'ün dediği gibi, en gerçek yol göstericimiz, kılavuzumuz, en hakikî mürşidimiz bilimdir. Uygarlık yolunda ilerlerken "elimizde ve kafamızda tuttuğumuz", yolumuzu aydınlatmasını dileyip umduğumuz meşale bilim meşalesidir, bilim meşalesi olmalıdır.

Dergimizi, böylece, herşeyden önce geçmişe ve geleceğe yönelik olmak üzere, Türk kültürü konusunda bilimsel araştırmaya adanmış, bilimsel araştırmaya hasretmemiz gerekecektir. Bilimsel olma vasfı ve bilim yolunda yürümenin şartı ise aynı zamanda mütevazı olmayı gerektirir. Bu sebeple, daima gerçekçilik çizgisinin içinde kalmaya özen göstermemiz zarurîdir. Dergimiz, ilk ağızda ulusumuzun aydın kesimine hitap edecektir. İyi anlaşılabilir, iyi tasarlanan düşünceler daima sarıh ve açık biçimde ifadelerini bulacaklarından, ayrıca, kültür alanı geniş ve çok çeşitli dalları içerdiğinden, bu aydın okuyucu kesiminin oldukça büyük bir okuyucu kütlesi demek olacağını, geniş bir okuyucu kütlesini oluşturacağını ummaktayız. Yazarlarımızın, ister istemez en başta gelmek üzere, Merkezimizin üyelerinden oluşacağı tabiidir. Fakat üyelerimiz dışında, çeşitli kültür alanlarının ve dallarının seçkin temsilcilerinin de ERDEM'i değerli yazılarıyla zenginleştireceklerini, dergimize cömert katkılarını esirgemeyeceklerini ummaktayız.

Bilimsel çalışmalar, ister istemez, temelde monografik araştırmalar şeklinde gerçekleşmektedir, gerçekleşmek zorundadır. Fakat bu temel üzerinden ve bilimsellik vasıflarıyla tamamen bağdaşmak şartıyla, bu mevziî ve münferit sonuçlara dayanılarak terkiplere, geniş kapsamlı görüşlere ulaşılmamasının asıl amaç olması gerekir. ERDEM bu yolda da hizmet getirdiği ölçüde, amacına, kendisinden beklenenlere, beklenmesi gereken hedef ve gâyelere, güzel ve etkili bir yaklaşmayı başarmış olacaktır.

Teknolojinin insanogluna sağladığı bunca olumlu hizmetlerin ve paha biçilmez faydaların yanı sıra insanın bu yoldan zararlar görmesi ve kendini donattığı bu bilgi ve becerileri kötüye kullanması tehlikesi de daima mevcuttur. Gerçekten bu olasılık büyük bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. İşte, ileri teknolojinin oluşturduğu bu tehlike ve sakıncaları erdem ölçülerinin ve fazilet mülâhazalarının daima geçerli, daima başatlı tutulmasıyla kontrol altında bulundurmak mümkündür ki, bu da zengin bir kültürün yaygınlaştırılması ile sağlanabilir. Yani zengin ve seviyeli bir kültür erdemli davranışların bir tür güvencesini, teminatını teşkil eder. Atatürk Kültür Merkezimizin dergi adı olarak Erdem adını benimsemesinin, böylece, kültür ve erdem kavramları arasındaki organik bir bağı dile getirmekte olduğu söylenebilir.

Erdemin, *faziletin*, ne olduğunu, tanımını, kültürle, veya eski adıyla, *harsla* arasındaki münasebetleri burada ayrıntılı biçimde söz konusu etmeye gerek duymuyorum. Erdemin ne olduğunu ve kültür kavramı içinde işgal ettiği yeri hepimiz, uzun uzadıya düşünmeden, az çok biliriz. Eskiden *ilim ile fazilet* ve *âlim ile fâzıl* kelimeleri çok zaman birbiri peşi sıra zikredilirdi. Gerçekten, bilgi ile erdem gibi kültürün iki ana ögesinin birbirlerine ne denli yakın oldukları noktası, yukarıda da işaret edildiği üzere, her zaman için vurgulanmak ihtiyacındadır. Ben burada bu kısa sunuş yazısını sona erdirirken okuyucuyu Atatürk'ün bu konuya ışık tutan çok ilginç bir konuşmasının birkaç cümlelik bir kısmıyla başbaşa bırakmak istiyorum.

Savaşların ve özellikle meydan savaşlarının amacı düşmanı ezmek, ona mümkün olduğu kadar ağır bir darbe indirmektir. Bu itibarla, burada ilk akla gelecek şey fiziksel güç üstünlüğüdür. Savaşa girildimi savaşı muhakkak kazanmaya bakmak, bunun gereklerini noksansız olarak yerine getirmek şarttır. Fakat, yine de, Atatürk'e

göre, bu durumda dahi erdemli tarafın kârlı çıkacağı muhakkaktır. Tarihin en kalburüstü meydan muharebesi örnekleri arasında bulunan 30 Ağustos zaferimize ilişkin olarak 30 Ağustos 1924 günü Dumlupınar'da yaptığı konuşmada Atatürk şöyle söylüyor :

“Efendiler. Ağustos’un otuzbirinci günü tekrar zevalde idi ki, yine bu Çalköyü’nde, yıkık bir evin avlusu içinde İsmet Paşa ve Fevzi Paşa ile buluştuk. Kırık kağı arabalarının döşeme ve oklarına işerek, bundan sonraki vaziyeti mütalaa ettik. Kazandığımız meydan muharebesinin bütün seferi hitama erdirebilecek bir azamet ve ehemmiyette olduğunda ittifak ettik. Şimdi Bursa istikametinde çekilen düşman kuvvetlerini mahvetmekle beraber bütün ordu-yi aslı ile bilâ-ârâm İzmir’e yürüyecektik.

Efendiler. Bu günden sonra İzmir’de Akdenizi, Mudanya’da Marmarayı görmek için sekiz dokuz günlük bir zaman kâfi gelmiştir. Fakat hatırlatmalıyım ki, bu güne, bu üzerinde bulunduğumuz tepeye, bu yanık Çalköyü’ne gelebilmek için yalnız Sakarya’dan itibaren sarfettiğimiz zaman tam bir senedir. Fakat bu tesbit ettiğimiz zaferi ihzâr edebilmek için bir seneyi çok bulmazsınız zannederim. Çünkü efendiler, harb, muharebe, nehayet, meydan muharebesi, yalnız karşı karşıya gelen iki ordunun çarpışması değildir. Milletlerin çarpışmasıdır. Meydan muharebesi, milletlerin bütün mevcudiyetleriyle, *ilim ve fen sahasındaki seviyeleriyle, ahlaklarıyla, harslarıyla, hülâsa, bütün maddî ve manevî kudret ve faziletleriyle ve her türlü vasıtalarıyla çarpıştığı bir imtihan sahasıdır. Bu sahada, çarpışan milletlerin hakikî kuvvet ve kıymetleri ölçülür. Netice yalnız kuvve-i cismâniyenin değil, bütün kuvvetlerin, bilhassa ahlâkî ve harsî kuvvetlerin tefevvukunu mertebe-i sübûta vardır. . . .”*

* * *

ERDEM’de çıkacak eski metin çeviriyazılarında belli bazı kurallara uyulması tabiidir. Bunun sınırlarını ve mahiyetini belirlemek her zaman kolay olmamaktadır. Fakat kuralımızı kısaca şu şekilde dile getirmek uygun görülüyor. Şöyle ki, çıkacak Türkçe yazılarda dilimize mal edilmemiş Arapça ve Farsça sözcüklerin çeviriyazısı için mutad yollara göre harf işaretlerinden yararlanılacaktır. Çeviriyazının dilimize ve kulağımıza mümkün mertebe yabancı

gelmemesi için, sesli harfler bakımından, aksi matlup bulunmadıkça, ses uyumu kuralımızın gereklerinin göz önünde bulundurulması, kelimelerin birleştirme ve kısaltılmalarını göstermek üzere apostroftan yararlanılması, şemsi ve kameri harflerle, harf-i tarifler arasında tire kullanılması tavsiye edilebilir. İmlâ bakımından özellikle ilâve işaretler isteyen harfler aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

g	گ	h	خ	s	ث	z	ظ
ğ	غ	k	ك	ş	ص	ž	ذ
h	ه	ķ	ق	đ	ض	‘	ع
ḥ	ح	s	س	z	ز	’	ء

Dipnotlardaki atıflar “aynı eser”, “aynı kitap”, “aynı makale”, “aynı yazı”, ya da bunların uygun kısaltmaları gibi kolay anlaşılacak şekilde yapılmalıdır. Diğer ayrıntı noktalarında, yazarlarımızın çıkmış dergi sayılarına bakarak, onlarda yerleşen ya da yerleşme eğilimi gösteren kurallara uymalarının en doğru yol olacağı düşünülmektedir.

Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI,
Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu,
Atatürk Kültür Merkezi Başkanı.

